

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 213/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Máriou Cagalovou, Poľovnícka 10, Nové Mesto nad Váhom, proti uzneseniu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom č. k. 12 C 407/2015 z 23. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 407/2015 z 23. novembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka žiada napadnuté uznesenie zrušiť a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa v procesnom postavení žalobkyne na okresnom súde v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 407/2015 domáhala od žalovaných zaplatať sumu 120 000 eur s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 407/2015 z 29. júla 2019 žalobu sťažovateľky zamietol. O podanom odvolaní sťažovateľky rozhodol Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 5 Co 52/2020 z 24. februára 2021 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie.

3. Okresný súd vyzval výzvou z 19. júla 2021 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie v sume 14 400 eur. Sťažovateľka 18. augusta 2021 doručila okresnému súdu žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku v celom rozsahu.

4. Okresný súd napadnutým uznesením sťažovateľke oslobodenie od súdneho poplatku nepriznal. V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd poukázal na to, že sťažovateľka je podnikateľským subjektom, a teda nepriaznivá finančná situácia, v ktorej sa ako podnikateľský subjekt prechodne ocitne, nemôže byť sama osebe dôvodom na oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku. V súvislosti s podaným tlačivom na dokladovanie pomerov strany okresný súd uviedol: *„Vlastné imanie (vlastný kapitál, vlastné zdroje, rozdiel majetku a záväzkov, vlastné zdroje krytia majetku) predstavuje v súvahe rozdiel medzi hodnotou celej strany aktív a hodnotu záväzkov. Vyjadruje nárok na majetok podniku po odpočítaní všetkých jeho účtovných dlhov. Po posúdení žiadosti žalobcu o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku za dovolanie, s poukazom na pomery žalobcu ako obchodnej spoločnosti - podnikateľa, dospel súd k záveru, že dôvody na priznanie oslobodenia od súdneho poplatku dané nie sú. Majetkové pomery strany sporu nemožno považovať za skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti a konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu, je preto výlučne na strane, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch sama preukázala. Žalobca uviedol výšku vlastného imania sumou 42.033,- Eur. Skutočnosť, že žalobca za zdaňovacie obdobie roku 2020 vykazoval stratu, vzhľadom na výšku vlastného imania, nepovažoval súd za odôvodňujúcu priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, a preto žiadosť žalobcu o priznanie oslobodenia zamietol.“*

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že okresný súd nezohľadnil jej skutočné majetkové a finančné pomery, ktoré jednoznačne odôvodňovali priznanie oslobodenia od súdneho poplatku. Spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdneho poplatku sťažovateľka okresnému súdu doručila aj tlačivo, z ktorého vyplývalo, že okrem vlastného imania (42 033 eur) spoločnosť aktívne nepodniká, nemá hnutelný ani nehnuteľný majetok a má iba dlhy v značnej výške. Sťažovateľka poukázala, že v zmysle ustálenej judikatúry ak sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdneho poplatku, nie je možné robiť rozdiely medzi fyzickými osobami a právnickými osobami. V tejto súvislosti sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla: *„Nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku obchodnej spoločnosti s odôvodnením, že by sa tým prenášalo podnikateľské riziko z podnikateľa na štát nemá podľa sťažovateľa oporu v zákone, ani v súčasnej právnej praxi a nie je ani v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu a ústavného súdu.“*

6. V závere ústavnej sťažnosti vyjadrila sťažovateľka nesúhlas s dôvodmi napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorý nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku odôvodnil predovšetkým z informácie o vlastnom imaní obchodnej spoločnosti. Podľa názoru sťažovateľky *„Súd vôbec meritórne nepochopil, že účtovne vykazovaný stav základného imania vo výške 42.033,- €*

nie je ukazovateľ aktuálneho reálneho stavu fyzického majetku alebo peňažného majetku sťažovateľa.“.

7. Napokon sťažovateľka kritizovala odôvodnenie napadnutého uznesenia a uviedla, že *„Súd nenašiel a neoznačil vo svojom odôvodnení rozhodnutia reálny zdroj úhrady súdneho poplatku v majetku sťažovateľa. Jednoduchšie povedané, súd sa nevyjadril a nepoukázal, kde alebo v čom vidí zdroj úhrady súdneho poplatku vo výške 14.400,- € v reálnej dispozičnej majetkovej štruktúre žalobcu.“.*

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým sťažovateľka nebola oslobodená od zaplatenia súdneho poplatku za dovolanie.

9. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04, III. ÚS 400/2018).

10. Ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, III. ÚS 198/2020).

11. Okresný súd vo svojom (i keď pomerne stručne odôvodnenom) uznesení vychádzal z predpokladu, že sťažovateľka ako obchodná spoločnosť disponuje vlastným imaním v hodnote 42 033 eur, a napriek aktuálne zhoršenej finančnej situácii okresný zastával názor, že nejde o trvalý stav. Napokon aj podľa verejne dostupných údajov obchodného registra má sťažovateľka splatené základné imanie v hodnote 45 000 eur a dvoch spoločníkov. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka v podanej žiadosti nepreukázala skutočnosti, ktoré by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov.

12. Uvedené právne závery okresného súdu ústavný súd nepovažuje za arbitrárne a ani zjavne neodôvodnené a sú ústavne udržateľné. Rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že by bol výklad okresného súdu z ústavného hľadiska neudržateľný v takej miere, aby v dôsledku toho mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právne posúdenie sťažovateľkinej veci zo strany okresného súdu je ústavne akceptovateľné a nemá znaky svojvôle alebo arbitrárnosti. Pokiaľ ide o vlastné imanie, toto tvoria vlastné zdroje financovania obchodného majetku podnikateľa podľa osobitného predpisu (§ 6 ods. 4 Obchodného zákonníka) a „vyjadruje účtovnú hodnotu majetku a záväzkov podnikateľa v zmysle zákona o účtovníctve“ (komentár k § 6 Obchodného zákonníka, ASPI). Vlastné imanie takto predstavuje určitý obraz o stave majetku a záväzkov podnikateľa, preto nemožno vytknúť okresnému súdu, ak na tento ukazovateľ prihliadol.

13. Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, I. ÚS 294/2020, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09). Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení o oslobodení od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú však pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov povinné s prihliadnutím na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou [porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66].

14. Uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy alebo čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 176/03, I. ÚS 45/09, I. ÚS 464/2010, PL. ÚS 109/2011, porovnaj tiež napr. rozsudok ESLP Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, bod 61 a nasl., rozsudok ESLP z 19. 6. 2001 vo veci Kreuz proti Poľsku, bod 54). Skutočnosť, že realizácia tohto základného práva môže podliehať obmedzeniam, vyplýva už z jeho povahy. Jeho realizácia totiž vyžaduje vytvorenie účinného systému súdnej ochrany práv jednotlivca zo strany štátu, ktorého schopnosť plniť svoju funkciu bude vždy prinajmenšom fakticky limitovaná. Ani jedno z uvedených ustanovení nezaručuje právo na bezplatné súdne konanie (PL. ÚS 38/99).

15. Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (II. ÚS 142/04, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 400/2018).

16. Pokiaľ okresný súd odôvodňoval nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku podnikateľským rizikom, ktoré musí znášať právnická osoba, ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku sú jednoznačným spôsobom normované relevantné predpoklady na posúdenie priznania oslobodenia od súdnych poplatkov a všeobecný súd je v rámci svojej diskrečnej právomoci oprávnený hodnotiť dôvodnosť návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku len v tomto rozsahu, inak postupuje *ultra vires*.

17. O oslobodení od súdnych poplatkov rozhoduje všeobecný súd na návrh sporovej strany, ku ktorému je táto povinná pripojiť listinné dôkazy deklarujúce svoje majetkové pomery. Majetkové pomery strany nemožno považovať za skutočnosti všeobecne známe alebo známe všeobecnému súdu z jeho činnosti a konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal všeobecnému súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu. Je preto výlučne na sporovej strane, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých majetkových pomeroch sama aktívne v čo najväčšom možnom rozsahu preukázala, sama ponúkla na podporu svojich tvrdení všetky relevantné informácie a listiny, nečakajúc pritom na iniciatívu konajúceho všeobecného súdu. Kritiku sťažovateľky, že okresný súd neuviedol zdroje, z ktorých vyvodil schopnosť sťažovateľky uhradiť súdny poplatok, preto považuje ústavný súd za nedôvodnú.

18. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok (m. m. II. ÚS 465/2017).

19. Keďže ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľkou označených práv, ústavnú sťažnosť z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu